

Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten kokemukset ikääntyneiden lähisuhdeväkivallasta kysymisestä

Syyskuussa 2022 pidettiin sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille koulutustilaisuuksia ikääntyneisiin kohdistuvan lähisuhdeväkivallan kysymisestä. Koulutus liittyi SAVE-hankkeessa tuotetun käsikirjan ja internetkurssin sisältöihin painottaen erityisesti suomalaista työtä (Kts. Koulutusdiat. Sirkka Perttu 2022, Helsinki). Koulutusten yhteydessä tehtiin kysely ammattilaisten kokemuksista, kun he kysyvät ja keskustelevat ikääntyneen kanssa hänen lähisuhdeväkivallan kokemuksistaan.

Kaikkiaan 34 ikääntyneiden kanssa työskentelevää sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaista vastasi kyselyyn. Koulutuksessa esiteltiin hankkeessa käytetty kyselylomake EASI-sa ja THL:n Lähisuhdeväkivallan suodatin- ja kartoituslomake. Osallistujista kaksi oli käyttänyt THL:n lomaketta.

Ammattilaiset kokivat, että lähisuhdeväkivallasta kysyminen ikääntyneiltä on tärkeää ja olennainen osa työtä, vaikkakin se on haasteellista. Moni korosti, että ennen kysymistä on rakennettava luottamuksellista suhdetta asiakkaan kanssa. Kysyminen voi olla vaikeaa kotiolosuhteissa, joissa omainen on paikalla. Myös asiakkaiden muistisairaudet vaikeuttavat kysymistä.

Vaikeinta kysymisessä on pelko asiakkaan reaktiosta kysymiseen; he saattavat kokea sen loukkaavana tai eivät halua tehdä enää yhteistyötä ammattilaisen kanssa. Lähisuhdeväkivallasta kysyminen on herkkä ja henkilökohtainen asia. On myös vaikeaa kysyä, jos tilanne on epäselvä eikä väkivallan tapahtumisesta ole konkreettisia todisteita.

Osallistujilta kysyttiin, mitkä lähisuhdeväkivallan muodoista ovat ehkä vaikeimmin lähestyttäviä ja joista on vaikeinta kysyä. Vaikeimmin lähestyttäväksi alueeksi koettiin seksuaalinen väkivalta. Myös ikääntyneet itse saattavat kokea siitä puhumisen vaikeana. Erityisesti henkisen väkivallan ollessa kyseessä asiakas itse ei usein tunnista tilannettaan väkivaltaiseksi.

Kysymykseen, millaisia muutoksia mahdollisesti tarvittaisiin, jotta lähisuhdeväkivallasta voisi kysyä systemaattisesti jokaiselta asiakkaalta? Lähes kaikki vastasivat tähän kysymykseen ja vastaukset voidaan kiteyttää seuraavasti: tulisi olla yksi kyselylomake virallisissa asiakirjoissa, selkeä oman työn rakenne ja sovitut yhteistyörakenteet sekä ohjeet, esimerkiksi milloin kysyä, miten asiaa lähestytään, mihin ohjata asiakkaita hakemaan apua. Kysymisen pitäisi tulla rutiiniksi siten, että kysytään kaikilta leimaamisen välttämiseksi. Esimerkiksi palvelutarpeen arvioinnissa kysymisen tulisi olla pakollista. Säännöllinen koulutus ja moniammatilliset keskustelut nähtiin tarpeellisena. Asialle toivottiin myös enemmän julkisuutta viestintävälineissä.

